

Poznań, 15.01.2021

Podstawowe dane osobowe recenzenta:

dr hab. Tomasz Lisiecki

Dziedzina: sztuki muzyczne

Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Afiliacja: Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu

RECENZJA

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. K. Pendereckiego w Krakowie, pismo z dnia 24 listopada 2020 roku, zlecenie podjęte na podstawie art. 221 ust. 4 i 5 z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2020 r. poz. 85, z późn. zm.) § 8 ust. 1 oraz § 10 ust. 2 Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w Akademii Muzycznej w Krakowie, a także uchwały Nr 31/2020 Senatu Akademii Muzycznej w Krakowie z dnia 26 września 2019 r., oraz pisma Rady Doskonałości Naukowej Nr Z8.4000.8.2020.4.AS z dnia 29 września 2020. r.

Dotyczy

Powołania przez Radę do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej w Krakowie (Uchwała nr 87/2020) mojej osoby w postępowaniu habilitacyjnym **dra Krzysztofa Firlusa**.

Do zlecenia została załączona dokumentacja:

1. Dane wnioskodawcy
2. Kopia dyplomu uzyskania stopnia doktora sztuk muzycznych

3. Autoreferat w języku polskim
4. Oświadczenie współautorów dzieła artystycznego
5. Wykaz dorobku artystycznego wraz z dokumentacją w tym oświadczenie współautorów dzieła artystycznego
6. Płyta CD *C.F. ABEL Sonatas from the Maltzan Collection*

Podstawowe dane o Habilitancie

Wykształcenie i zatrudnienie:

Dr Krzysztof Firlus uzyskał wykształcenie muzyczne otrzymując tytuły naukowe na uczelniach artystycznych: w roku 2007 tytuł magistra sztuki w zakresie gry na kontrabasie w Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach, w klasie prof. Stefana Nowaka oraz as. Jana Kotuli oraz w 2011 r. tytuł magistra sztuki w specjalności viola da gamba w klasie wykł. Marka Coudle'a, na macierzystej uczelni. Oba kierunki studiów ukończył z wyróżnieniem. W 2015 roku ukończył studia podyplomowe w klasie violi da gamba prof. Vittorio Ghielmiego na Uniwersytecie Mozarteum w Salzburgu. Habilitant pogłębiał swoje wykształcenie podczas licznych międzynarodowych i ogólnopolskich kursów mistrzowskich.

W 2017 roku Pan Krzysztof Firlus uzyskał tytuł doktora sztuki w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka, specjalność: kontrabas. Tytuł rozprawy doktorskiej: „Różnorodność strukturalna, stylistyczna i ekspresyjna w sonacie kontrabasowej drugiej połowy XX wieku w kontekście interpretacji i doboru środków wykonawczych na przykładzie kompozycji F. Hertla, M. Weinberga i F. Proto”. Tytuł doktora sztuki został nadany uchwałą Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie w dniu 7 czerwca 2017 r.

W 2004 r. Krzysztof Firlus został zatrudniony jako muzyk-kontrabasista w Narodowej Orkiestrze Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach, od 2010 r. – na stanowisku solisty-kontrabasisty. W 2009 r. został zatrudniony jako asystent w klasie kontrabasu Akademii Muzycznej w Krakowie. Od 2015 r. pracuje również jako wykładowca w klasie violi da gamba na Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach.

Ocena autoreferatu

Działalność artystyczna

W dossier artystycznym Habilitanta należy zwrócić uwagę na szerokie spektrum prezentowanych dzieł. Jest to możliwe dzięki symbiozie repertuaru szeroko pojętej muzyki dawnej, kanonu literatury kontrabasowej, solowej i kameralnej oraz dokonywanych przez dra Krzysztofa Firlusa transkrypcji. W pierwszym z wymienionych przez mnie obszarów działań artystycznych, w których habilitant pojawia się przede wszystkim w roli gambisty, należy zwrócić uwagę na koncerty, w tym na ich ilość, z wybitnymi muzykami: Anną Firlus, Martyną Pastuszką, Markiem Toporowskim, Tomaszem Pokrzywińskim, Radką Kubinową oraz zespołami koncentrującymi w ramach nurtu historycznego wykonawstwa: *Concerto Polacco*, *Oh! Orkiestra Historyczna*, *Zespół Reversio*, *Ensemble Extempore*, *Orkiestra Höör Barock*. *Le petit Concert d'Apollon*. Jako kontrabasista Pan Krzysztof Firlus koncertuje zarówno kameralnie, współpracując z polskimi muzykami o międzynarodowej renomie: Katarzyną Budnik-Gałązką, Jakubem Jakowiczem, Marcinem Zdunikiem, Pawłem Wakarecem, Anną Marią Staśkiewicz oraz – jako solista – z polskimi orkiestrami. Wśród przedstawionego przez Habilitanta solowego repertuaru możemy zwrócić szczególną uwagę na wirtuozowską *Fantazję „Carmen”* F. Proto oraz na autorskie opracowanie transkrypcji na kontrabas *Wariacji „Rokoko”* P. Czajkowskiego.

Artystyczna obecność Habilitanta na prestiżowych festiwalach muzycznych umacnia jego osobę w gronie uznanych wykonawców. Wśród tych najważniejszych możemy wymienić: *Actus Humanus*, *Kromer Biecz Festiwal*, *Wratislavia Cantans*, *Międzynarodowy Festiwal Muzyki Dawnej Improwizowanej All Improviso*, *Mixtur im Bass (Niemcy)*, *Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej „Kwartet Śląski i Jego Goście”*, *Rondom Schubert (Belgia)*, *Svatovaclavsky hudebni festival (Czechy)*, *Pro Musica Nostra Thursoviensi (Słowacja)*, *Festiwal Muzyki Dawnej Varmia Musica*, *Telemann – Titt som Tätt (Szwecja)*, *Letni Slavnosti Praga (Czechy)*, *Pro Musica Nostra Sarossiensi (Słowacja)*, *International Woodwind Festival Medynes (Litwa)*, *Festiwal Bachowski w Swidnicy*.

Bardzo ważną częścią dorobku artystycznego Habilitanta są płyty wydane dla prestiżowej firmy DUX:

1. *Muzyka w Dreźnie za panowania Augusta II Mocnego – DUX 0968*

2. *Muzyka Francuskich Mistrzów – Krzysztof Firlus i Orkiestra Historyczna – DUX 1382*
3. *Bach, Podbielski – Gamba Sonatas – Firlus & Firlus – DUX 1471*
4. *Telemann – Solos & Trios – Extempore – DUX 1479*

Podsumowaniem części opinii dotyczącej dorobku artystycznego niech będą bardzo dobre recenzje w zagranicznej i ogólnopolskiej prasie branżowej przedstawionych nagrań oraz recenzje koncertów, które zostały dołączone w wykazie osiągnięć artystycznych Habilitanta. Biorąc pod uwagę powyższe fakty stwierdzam, że dorobek artystyczny Pana Krzysztofa Firlusa jest bardzo bogaty i zasługuje na najwyższą ocenę.

Działalność pedagogiczna, naukowa i popularyzatorska

Dorobek dydaktyczny Pana Krzysztofa Firlusa stanowi przykład wszechstronnej działalności i stałego zaangażowania w pracę z uczniami i studentami. Habilitant jest zapraszany do udziału w pracach jury międzynarodowych i ogólnopolskich konkursów. Jest także w gronie pedagogów recenzujących młodych muzyków do Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci. W swoim autoreferacie Pan Krzysztof Firlus napisał: *„Napawające mnie dumą i radością są efekty pracy pedagogicznej - wszyscy moi absolwenci kończą studia z bardzo dobrymi wynikami i każdy z nich znajduje pracę w zawodzie, a to stawiam sobie za nadrzędny cel jako nauczyciel.”* To założenie znajduje odzwierciedlenie w efektach pracy pedagogicznej – habilitant może poszczycić się osiągnięciami swoich studentów, na szczególne uznanie zasługują ich laury na międzynarodowych i ogólnopolskich konkursach kontrabasowych oraz wygrane konkursy na stanowiska muzyków kontrabasistów w polskich orkiestrach, takich jak Filharmonia Szczecińska, Filharmonia Pomorska, Sinfonietta Cracovia.

Ponadto Pan Krzysztof Firlus jest pedagogiem mistrzowskich kursów dla kontrabasistów we Lwowie, warsztatów kontrabasowych w Kaliszu, Krakowie, Katowicach, Nowym Targu, Rybniku. Jest również wykładowcą *Letniej Akademii Muzycznej w Krakowie* oraz kursów muzyki dawnej *Warmia Musica Academia* w Lidzbarku Warmińskim. Był też organizatorem sympozjum naukowego *Johann Matthias Sperger – kompozytor (nie)znany*. Brał udział w konferencjach naukowych w Akademii Muzycznej w Bratysławie, Łodzi, Krakowie. Pan Krzysztof Firlus jest autorem artykułu pt. *W dobrym stylu*, wydanym w edukacyjnym magazynie muzycznym *Scala* (wyd. PWM) oraz jest autorem nagrania płytowego z przykładami muzycznymi i akompaniamentami dla prestiżowego wydawnictwa Bärenreiter pt.

Szkoła na flet prosty Jana Kvpila. Podsumowując – oceniam pozytywnie jego działalność w zakresie pedagogicznym, naukowym i popularyzatorskim.

Ocena wskazanego dzieła artystycznego:

Carl Friedrich Abel (1723 – 1787) *Sonaty z księgozbioru rodziny Malzanów*:

*Sonata G-dur na violę da gamba & b.c. A2:72***

1. Moderato
2. Adagio
3. Rondeau

*Sonata D-dur na violę da gamba & b.c. A2:75**

4. Un poco Vivace
5. Adagio
6. Vivace

*Sonata g-moll na violę da gamba & b.c. A2:56A**

7. Allegro
8. Adagio
9. Tempo di Minuet

*Sonata G-dur na violę da gamba & b.c. A2:68A**

10. Moderato
11. Adagio
12. Tempo di Menuet

*Sonata a-moll na violę da gamba & b.c. A2:57A**

13. Allegro
14. Adagio
15. Allegro

Sonata D-dur na violę da gamba & b.c. A2:50

16. Allegro
17. Adagio
18. Allegro

Czas całkowity: 60:44

Krzysztof Firlus – viola da gamba

Anna Firlus – klawesyn, pianoforte*

Tomasz Pokrzywiński – wiolonczela barokowa**

Wojciech Marzec – reżyseria nagrania, montaż, mastering.

Płyta została nagrana w siedzibie Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach w 2018 roku.

W swoim autoreferacie Pan Krzysztof Firlus podkreślił wyjątkowe znaczenie odnalezienia w 2016 roku rękopisów muzyki gambowej Carla Friedricha Abela w kolekcji Maltzanów. Nagranie przez polskiego gambistę dzieł tego wybitnego kompozytora to wyjątkowo wartościowe wydarzenie nie tylko w kręgu wykonawstwa muzyki dawnej. Realizując ten tak ważny projekt Habilitant zadbał z najwyższą starannością o jego profesjonalne przygotowanie. Uzyskał stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zaangażował specjalistów – wykonawców dzieła artystycznego i realizatorów produkcji nagrania oraz stworzył odpowiednie warunki akustyczne dla nagrania, wybierając dla jego realizacji salę koncertową NOSPR-u w Katowicach. Warto również zaznaczyć, że wydane nagranie płytowe opatrzone zostało profesjonalnym muzykologicznym wprowadzeniem., napisanym przez Habilitanta

Wykonanie dzieł C. F. Abela przez Krzysztofa Firlusa odpowiada stylowi epoki, iskrzy barwami i pełną afektów interpretacją. Nagranie zabiera nas w świat estetyki muzycznej połowy XVIII wieku i bardzo sugestywnie wykorzystuje efekty sonorystyczne violi da gamba. Równie ważnym atutem wykonawstwa Krzysztofa Firlusa okazała się także umiejętność wytworzenia pełnej intymności i nastrojowości atmosfery – gamba jako instrument smyczkowy nie ma w tym względzie sobie równych i staje się w ręku wykonawcy narzędziem dyskretnego dialogu z kolejnymi towarzyszami dźwiękowej, podzielonej na 6 scen (sześć sonat) podróży – dialogu z klawesynem, pianoforte i z wiolonczelą. Otwierająca album *Sonata G-dur* urzeka szczerością. Stajemy się od razu częścią londyńskiej publiczności „Bach – Abel Concerts”. W subtelnych portamentach łatwo rozpoznać zaśpiew angielskich songów ludowych, jednak prym w większości dzieł wieje elegancja i stosowność stylu pełnego dobrych manier wykonawczych. Autorskie kadencje wzbudzają podziw, a ich harmoniczne, chwilowe dezynwoltury ujawniają muzyczną wirtuozerię grającego. Idąc Matthesonowskim tropem można by ująć, że *Sonata G-dur A2:72* jest „pełna insynuacji, rozmowna, pełna blasku, poważna i żwawa”. Druga muzyczna podróż – *Sonata D – dur A2:75* – dzięki zastosowanemu instrumentarium ma pełniejszą, bogatszą fakturę i harmonię zwłaszcza wtedy, gdy to klawesyn zastępuje wiolonczelę. Słuszny wydaje się również wybór pianoforte do molowej tonacji g-moll w *Sonacie A2:56A*), co pozwoliło podkreślić aksamitną barwą całą słodycz przemieszaną smutkiem. Budzić może jedynie pewną wątpliwość zbyt częste stosowanie nadmiernych portament, które w zamierzeniu miały mieć zapewne lamentacyjny charakter, niekiedy brzmią jednak nieco zbyt nachalnie i pospolicie. Adagio z *Sonaty G-dur A2:68A* to muzyczny obraz pełen wdzięku i wykwintnego czaru, podkreślony barwą lutniowego rejestru klawesynu. Wykonawcy zbudowali wspólnie sugestywną scenę pełną dramatyzmu: w planie

muzycznej podróży po przejściowych troskach następuje spełnienie i wyciszenie niepokoju. *Sonata a-moll A2:57A*, grana również z pianoforte, rozpoczyna i kończy się jak utwory reprezentatywne dla okresu *Sturm und Drang*. Adagio jest pełne ekspresji malującej za pomocą dźwięków muzyczny obraz cierpienia, a pojawiająca się na samym początku figura *saltus duriusculus* podkreśla dynamiczny skok w nastrój bólu i żałości, utrzymany konsekwentnie w całej sonacie. Kres tej muzycznej podróży to *Sonata D-dur A2:50* – jak przystało na dobre zakończenie – jest to finał pełen euforii i fanfarnych brzmień.

Słowa uznania należą się również współwykonawcom nagrania. Wzajemne inspiracje oraz sposób narracji muzycznej oddają w pełni istotę kameralnej gry. Anna Firlus na klawesynie i pianoforte oraz wiolonczelista Tomasz Pokrzywiński, to profesjonalni muzycy, związani z nurtem wykonawstwa historycznego, którzy swoim kunsztem gry przyczynili się do bardzo wysokiej jakości nagrania przedstawionego jako główne dzieło Habilitanta. Płyta jest cenną propozycją artystyczną, która wnosi istotny wkład w szerokie spektrum wykonawstwa muzyki gambowej pośród współczesnych nagrań. Słuchałem jej z prawdziwym zaciekawieniem i uznaniem dla elegancji sugestywnego przekazu.

Konkluzja

Z przedstawionej dokumentacji dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz zaprezentowanego dzieła artystycznego jak również doceniając wkład w upowszechnianie muzykaliów z kolekcji rodziny Maltzanów oceniam całokształt dokonań dra Krzysztofa Firlusa w sposób jednoznacznie pozytywny i spełniający wymagania art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85, z późn. zm.).

Pracę habilitacyjną Pana dra Krzysztofa Firlusa bez zastrzeżeń przyjmuję

Tomáš Císek